

PAMETNE VASI ZA JUTRI

Digitalna tehnologija na podeželju – Mreža za uporabo digitalnih tehnologij

VSEBINA

VSEBINA.....	2
1. UVOD	3
2. RAZLOGI ZA VKLJUČITEV V PROJEKT IN IZVEDBO MODELA	4
3. SWOT ANALIZA	5
4. ZASNOVA IN KONCEPT MODELA	5
3.1. INTERVENCIJSKA LOGIKA MODELA	7
3.2. STRUKTURA MODELA	8
3.3. USPOSABLJANJE PROSTOVOLJCEV ZA POMOČ STAREJŠIM PRI UPORABI DIGITALNIH TEHNOLOGIJ	9
5. UPORABA SODOBNIH TEHNOLOGIJ PRI STAREJŠIH.....	14
6. UČENJE VEŠČIN UPORABE SODOBNIH INFORMACIJSKO KOMUNIKACIJSKIH TEHNOLOGIJ.....	15
7. VSEŽIVLJENJSKO UČENJE	17
7.1 Razlogi, ki starejše ženejo k novemu znanju	19
8. NAČINI PRIDOBIVANJA ZNANJA	20
8.1 Učenje na daljavo	22
8.2 Spletne platforme in njihova uporabnost	23
9. OCENA MODELA IN NJEGOVE IZVEDBE.....	27
10. ZAKLJUČEK	29
VIRI IN LITERATURA	32

1. UVOD

Življenje kot celoto z antropološkega vidika delimo na tri obdobja, in sicer mladost, srednja leta in starost. V vsakem življenjskem obdobju je učenje in dožemanje učenja na nek način ključnega pomena. Ljudje v večini učenje povezujemo s šolo, kot pomemben dejavnik v mladosti, le redko pa se zavedamo, da se učimo pravzaprav vse življenje. Vsaka stvar, ki se jo lotevamo, vsak neznan izziv, ki ga v življenje postavi na pot in s katerim se soočamo je pravzaprav učenje. Učenje je človekova nezavedna vsakdanja naloga, izkušnja, ki nas bogati, s pomočjo katere se razvijamo, rastemo in bogatimo. Dejstvo je, da je učenje v zgodnji mladosti ključnega pomena, saj nas življenjsko usmeri, nam da smernice, vrednote in nas izoblikuje v ljudi, kakršni smo in kakršni bomo postali. V tem prispevku se ne bomo osredotočili na učenje, ki nam ga naloži življenje samo ampak se bomo osredotočili na učenje veščin, ki jih omogočajo informacijsko komunikacijske tehnologije (v nadaljevanju IKT), pri čemer se bomo osredotočili na obdobje starosti.

Učenje v večini povezujemo z mladostjo, šolo, branjem knjig, priročnikov, le redko pa pomislimo, da je učenje pomembno v vseh življenjskih obdobjih in da se učimo praktično vse življenje. Drži, da je učenje v zgodnjem življenju ne le nujno ampak tudi lažje vendar je pomembno, da ga vzdržujemo in nadgrajujemo vse življenje. Vdor IKT, ki ga je prinesel prelom tisočletja je učenje v vseh življenjskih obdobjih v številnih pogledih olajšal, vendar za tovrstno učenje potrebujemo določeno znanje in veščine, ki se jih je bilo potrebno priučiti. Mlajše generacije smo tovrstne veščine hitro usvojili, brez težav smo začeli uporabljati računalnike, telefone, tablice. Programe, aplikacije in splet uporabljamo in se z njimi rokujemo, kot vsakdanjim orodjem pri življenjskih opravilih. Jemljemo jih kot samoumevne in nujne, saj življenjski tempo od nas zahteva, da jih znamo uporabljati.

Starejši se na tej točki v veliki večini izgubijo, saj je njihovo poznavanje in uporabljanje novodobnih IKT slabo, če ne celo ničelno. Ko je tehnologija ob koncu prejšnjega stoletja začela vstopati v naša življenja se je v razmeroma kratkem času močno razcvetela. Starejši, navajeni na »staromoden« način prenosa in pridobivanja informacij ter znanj so se je bali zato jih je prehitela in v današnjem času, ko se le-ta razvija z neverjetno hitrostjo, njihov strah pred uporabo in poznavanjem sodobnih tehnologij le še povečala.

Čeprav današnji način življenja od človeške populacije zahteva večšost in uporabljanje domala vseh oblik IKT, se številni še vedno soočajo s strahom in nepoznavanjem le-teh. Dejstvo je, da je za uporabo sodobnih IKT potrebno določeno predznanje, ki ga starejši sami po sebi ne bodo usvojili, saj je za njih, kljub mnenju mlajših generacij zelo enostavne uporabe, preveč kompleksna. Ravno zato je odgovornost na mlajših generacijah, da se postavimo v kožo starejših, se z njimi poistovetimo, se zavemo, da jim nam tako zelo preproste tehnologije predstavljajo velik strah in jim pomagamo, da se tudi oni spoprijateljijo s sodobnimi napravami, jih spoznajo in naučijo uporabljati.

2. RAZLOGI ZA VKLJUČITEV V PROJEKT IN IZVEDBO MODELA

V LAS Prlekija zaznavamo, da je računalniška oziroma digitalna pismenost pri starejših zelo slaba oziroma v veliki večini skoraj ničelna. Starejši se vse težje znajdejo z vdorom sodobne tehnologije in le s težavo sledijo informacijam, ki so dandanes vse bolj dostopne preko spleta. Tudi številne vsakdanje aktivnosti, od nakupovanja, dostopa do zdravnika, voznih redov se vse pogosteje selijo na splet, kar starejšim, brez znanja uporabe digitalnih naprav, onemogoča kvalitetno in ustrezno stopnjo informiranosti.

S temi ugotovitvami smo prišli do zaključka, da je na območju LAS Prlekija potrebno narediti korak naprej, približati sodobne naprave tudi starejšim in jim pomagati, da se tudi sami spoprimejo z digitalni pismenostjo, da spoznajo sodobne naprave in se jih naučijo uporabljati, da bo njihovo bivanje čim bolj kvalitetno, dostopno in predvsem enakovredno tistim, ki sodobno tehnologijo že poznajo in jo s pridom tudi uporabljajo.

V ta namen smo se odločili, da bomo izvedli model z naslovom **Digitalna tehnologija na podeželju – Mreža za uporabo digitalnih tehnologij.**

3. SWOT ANALIZA

4. ZASNOVA IN KONCEPT MODELA

Model je zasnovan večplastno in zajema širšo populacijo udeležencev in uporabnikov, ki bo vključeval tako mlade, odrasle in starejše.

Starejši, kot ključna in najpomembnejša ciljna skupina modela, predstavljajo skupino uporabnikov, ki zahtevajo obsežno pripravo in zasnovo celotnega modela. V ta namen smo si zadali cilj, da bomo najprej pridobili zadostno in čim večje število prostovoljcev, ki jih bomo ustrezno usposobili in pripravili na delavnice, kjer bodo končnim uporabnikom, starejšim, predali znanje in jim pomagali osvojiti ustrezno digitalno pismenost.

Pridobivanje prostovoljcev je potekalo na širšem območju LAS Prlekija, in sicer smo animirali dijake Gimnazije Franca Miklošiča Ljutomer, društva upokojencev na celotnem območju LAS Prlekija, Center za socialno delo Pomurje, enota Ljutomer, Zavod Republike Slovenije za zaposlovanje, enota Ljutomer, Mladinski svet Ljutomer, dijake Srednje šole za gostinstvo in turizem Radenci, Rdeči križ Slovenije, enota Ljutomer in celotno populacijo na območju LAS Prlekija, ki smo jih informirali preko občinskih in lokalnih spletnih kanalov.

Pričakovanja so bila velika vendar jih odziv okolice ni zadovoljil. Kljub majhnemu številu zainteresiranih prostovoljcev smo izdelali koncept oziroma načrt, s katerim smo izvedli usposabljanja in aktivnosti, potrebne za kasnejše vključevanje in izobraževanje ključnih udeležencev, starejših.

V naslednjem shematskem prikazu je zajet koncept celotnega modela Digitalna tehnologija na podeželju – Mreža za uporabo digitalnih tehnologij, ki smo ga razvili in preizkusili v operaciji Pametne vasi za jutri. Koncept temelji na več predpostavkah.

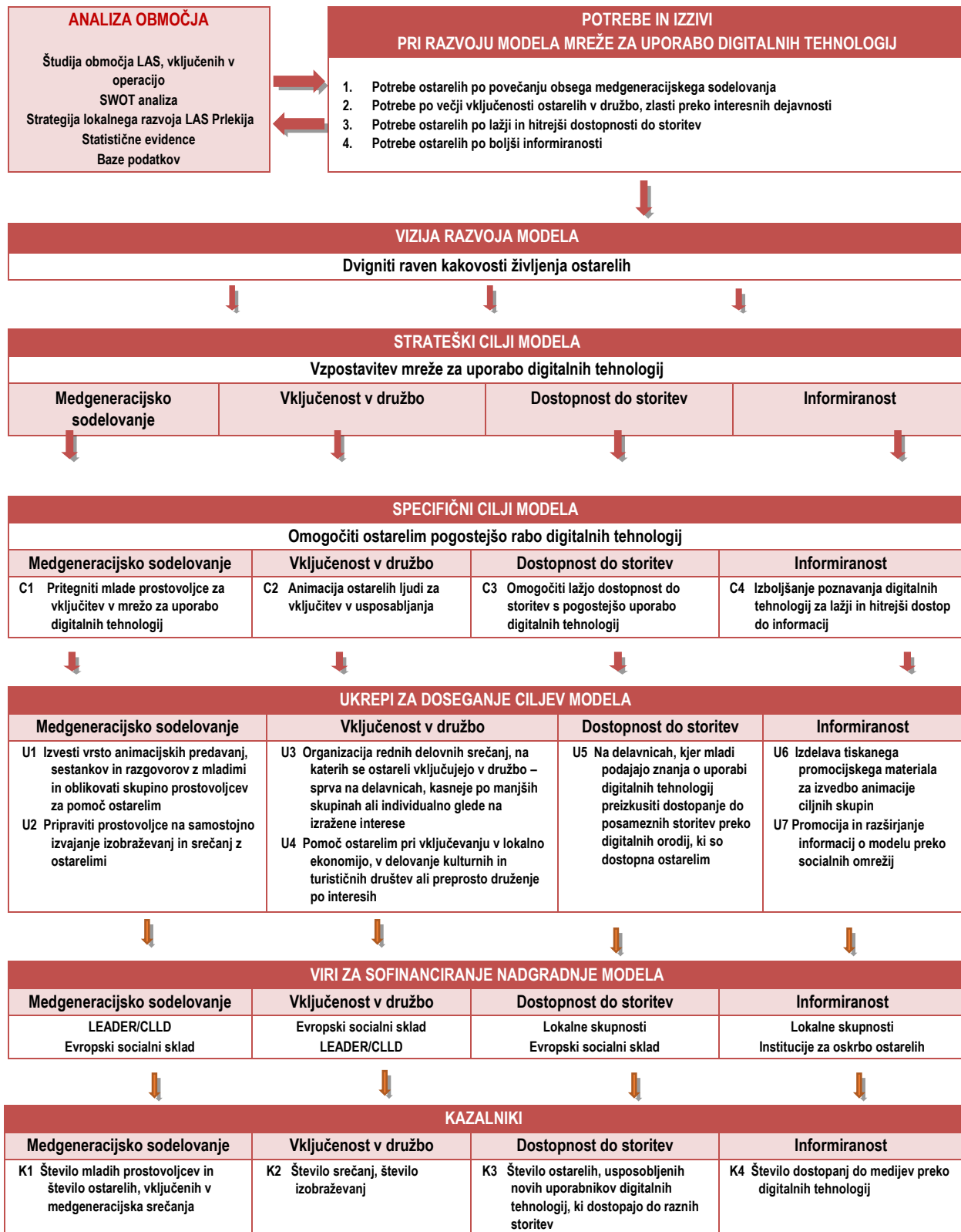
- Ena najbolj ranljivih skupin prebivalcev na podeželju so ostareli, zato se osredotočamo in namenjamo model mreže za uporabo digitalnih tehnologij tej ciljni skupini uporabnikov.
- Medgeneracijska solidarnost ni množičen pojav, zanj je potrebna animacija in spodbuda.

- Sistemski ukrepi pri uvajanju digitalnih tehnologij na podeželju ne dohajajo negativnih trendov in slabšanja kvalitete življenja ranljivih skupin.
- Digitalne tehnologije lahko pomembno prispevajo k blaženju negativnih trendov slabšanja kvalitete življenja ranljivih skupin na podeželju.
- Digitalne tehnologije prispevajo k lažji dostopnosti do storitev, kar je v procesu umikanja storitev iz odmaknjenih delov države v urbana središča izjemnega pomena.
- Ostareli ljudje ne morejo dostopati do novih znanj, ki jih zahteva uporaba digitalnih tehnologij po tržni poti, saj gre povečini za socialno šibko, ostarelo prebivalstvo.
- Mladi imajo v slovenskem in evropskem kulturnem prostoru načeloma dobro razvit socialni čut. To velja še posebej za podeželsko mladino. Vsekakor pa pomoč ostarelim ne sodi med prioritete mladih, ki iščejo kvaliteto življenja v bolj dinamičnih socialnih aktivnostih, v glavnem omejenih na izmenjavo znotraj mlade populacije.
- Za medgeneracijsko izmenjavo pri uporabi digitalnih tehnologij je potreben velik vložek v animacijo vseh vključenih ciljnih skupin. Medgeneracijska solidarnost se načeloma odraža na spontan, pasiven, ad-hoc način, redkeje na aktiven in organiziran način, kakršnega uvaja pričujoč mrežni model.
- Digitalizaciji je že sedaj namenjeno veliko pozornosti na vseh področjih delovanja družbe, od digitalizacije uprave, gospodarstva in interesnih dejavnosti, do digitalizacije v komunikacijah na vseh ravneh. Brez digitalnih tehnologij je danes življenje skorajda nepredstavljivo. Nemalokrat prihaja zaradi razlik v sposobnosti uporabe digitalnih tehnologij do poglobljenega družbenega segmentiranja in neželene socialne stratifikacije.
- Utemeljitev modela mreže za uporabo digitalnih tehnologij se omejuje na omejen prostor znotraj območja LAS Prlekija z delno prehodnostjo med sodelujočimi LAS v operaciji. Prostorska omejenost je za preizkus modela nujna.
- Pri uvajanju in preizkusu modela mreže za uporabo digitalnih tehnologij se omejujemo na specifičnost ciljnih skupin na območju LAS Prlekija. Kot najučinkovitejši pristop k medgeneracijskem sodelovanju se zdi povezovanje vodilnih institucij na področju oskrbe ostarelih z vodilnimi srednješolskimi izobraževalnimi institucijami na območju LAS Prlekija. Vendarle pa modela ne utemeljujemo izključno na tak institucionalni pristop in ostajamo odprti za spontane odzive in vključevanje posameznikov iz obeh ciljnih skupin: ostarelih in mladih.

3.1. INTERVENCIJSKA LOGIKA MODELA

INTERVENCIJSKA LOGIKA MODELA

»DIGITALNA TEHNOLOGIJA NA PODEŽELJU – MREŽA ZA UPORABO DIGITALNIH TEHNOLOGIJ«

3.2. STRUKTURA MODELA

STRUKTURA MODELA »DIGITALNA TEHNOLOGIJA NA PODEŽELJU – MREŽA ZA UPORABO DIGITALNIH TEHNOLOGIJ«

STOPNJA	AKTIVNOST		NOSILCI
Pripravljalna stopnja	Analiza stanja	Študija območja partnerskih LAS v operaciji	Nosilec izvedbe pilotnega modela (LAS) z zunanjimi sodelavci, partnerske LAS
		Intervjuji s ključnimi deležniki	
		Pregled strokovne literature	
		Spoznavanje instrumentov za podporo modelu	
	SWOT analiza	Prednosti, slabosti, nevarnosti in priložnosti	
Vzpostavljanje modela	Animacija ciljnih skupin	Mladi, prostovoljci	Nosilec izvedbe pilotnega modela (LAS)
		Ostareli, zainteresirani uporabniki digitalnih orodij	
		Institucije za oskrbo ostarelih	
		Srednješolske izobraževalne ustanove	
	Izdelava načrtov usposabljanj	Načrt usposabljanja prostovoljcev	
		Načrt usposabljanja uporabnikov	
Izvedba, preizkus modela	Izvedba delavnic z zainteresiranimi prostovoljci		Nosilec izvedbe pilotnega modela (LAS) z zunanjimi strokovnimi sodelavci
	Izvedba delavnic z zainteresiranimi uporabniki		Prostovoljci in zunanji strokovni sodelavci
Evalvacija modela	Izvedba intervjujev s ključnimi deležniki modela		Nosilec izvedbe pilotnega modela (LAS)
	Izvedba anket med uporabniki		
	Izvedba anket med prostovoljci		
Nadgradnja pilotne izvedbe modela	Nadgradnja modela s ponovitvami		Prostovoljci, zainteresirane institucije (društva, LASi, domovi za oskrbo...)
	Prestavitev modela v druga okolja		Akterji na drugih območjih

3.3. USPOSABLJANJE PROSTOVOLJCEV ZA POMOČ STAREJŠIM PRI UPORABI DIGITALNIH TEHNOLOGIJ

Prostovoljce, ki so se odločili, da bodo sodelovali v projektu in pomagali pri izobraževanju starejših pri uporabi digitalnih tehnologij smo seznanili s projektom in modelom ter jim predstavili načrt izvajanja aktivnosti.

Cilj usposabljanj je bil prostovoljcem predstaviti vsebine delavnic, jih seznaniti s sklopi, ki jih v okviru delavnic želimo osvojiti in jim približati pristope pri sodelovanju in izobraževanju starejših. Sklopi so smiselno razdeljeni na manjše enote, s čimer bi končnim uporabnikom približali vsebino, ki je smiselno povezana in s tem lažja za razumevanje in osvajanje.

Na naslednjih straneh predstavljamo program usposabljanja prostovoljcev, ki je hkrati tudi programska usmeritev za izvedbo medgeneracijskih srečanj oz. usposabljanj, na katerih prostovoljci pomagajo ostarelim pri pridobivanju novih znanj za uporabo digitalnih tehnologij.

Sklop 1: SPOZNAVNO SREČANJE IN PREDSTAVITEV PROJEKTA

VSEBINA	FORMATIVNI CILJI
- Seznanitev udeležencev s projektom. - Predstavitev načrta in ciljev projekta. - Pregled tehnologije, ki jo udeleženci uporabljajo.	Udeleženci so seznanjeni z vsebino projekta in se zavežejo, da bodo po končanem usposabljanju sodelovali pri delavnicah za starejše.

Sklop 2: OSNOVE UPORABE PAMETNEGA TELEFONA in VARNOST

VSEBINA	FORMATIVNI CILJI
OSNOVE: - Predstavitev pametnega telefona. - Značilnosti pametnega telefona. - Predstavitev sistemov ios/android/win - Imenik – ustvarjanje novega stika, iskanje stika v imeniku, nastavitve za hitro klicanje. - Uporaba fotoaparata, kamere in aplikacije za pregledovanje fotografij. - Brezžično omrežje in osnove internetnega brskalnika. - Preverjanje porabe. - Ostale aplikacije – budilka, svetilka, koledar, računalno ... VARNOST: - Zaklepanje telefona – vzorec, pin, puk, prstni odtis. - Kraja, zloraba pametnega telefona. - Telefonski odzivnik. - Komercialne številke – 090 – glasovanja, vedeževanja, plačljive storitve. - Virusi. - Uporaba pametnega telefona v tujini.	Samostojno uporablja pametni telefon.

Sklop 3: OSNOVNA KOMUNIKACIJA – SMS in MMS SPOROČILA, ELEKTRONSKA POŠTA

VSEBINA	FORMATIVNI CILJI
SMS in MMS SPOROČILA: - Uporaba osnovnih aplikacij za klicanje, pošiljanje SMS in MMS sporočil. G-MAIL: - Posebnosti gmaila. - Registracija poštnega predala. - Vnos novega stika in uporaba le-tega pri naslavljanju sporočila. - Pošiljanje osnovnega sporočila in datotečne priloge. - Urejanje elektronske pošte – odgovarjanje na sporočilo, razvrščanje in brisanje sporočil.	- Zna poiskati stik in ga poklicati oziroma poslati sporočilo. - Zna priložiti fotografijo ali datoteko in jo poslati v sporočilu. - Razume pomen in uporabnost elektronske pošte. - Samostojno sestavi sporočilo in ga pošlje. - Uspešno ureja in sledi komunikaciji po elektronski pošti.

Sklop 4: INFORMACIJE

VSEBINA	FORMATIVNI CILJI
INFORMACIJE: - Trgovina Google play. - Aplikacije, ki omogočajo hitro pridobitev določene informacije – Odpiralni časi, Booking.com, Klopotec, Street View. - Uporaba aplikacij za navigacijo. - Spletne strani z dnevnimi aktualnimi vsebinami - 24.ur.com, rtv4D, lokalni portali. - Iskanje spletnih strani z uporabnimi informacijami – vozni redi, delovni časi, vremenska napoved, čakalne vrste v zdravstvu ... - Spletne strani, ki omogočajo vpogled v vrednost lastnine oziroma nepremičnin – prostorski portal RS - Spletne strani, ki ponujajo recepte, vrtnarske nasvete, recepte za domačo lekarno ...	- Zna poiskati in prenesti aplikacijo iz trgovine. - Uspešno se vpiše in uporablja aplikacijo. - Samostojno išče podatke v aplikacijah. - Zna poiskati svoje bivališče in pogledati pot do tja. - Zna poiskati informativne spletne portale. - Samostojno najde podatke o informaciji, ki ga zanima.

SKLOP 5: KOMUNIKACIJA PREKO APLIKACIJ

VSEBINA	FORMATIVNI CILJI
- Aplikacije, ki omogočajo komunikacijo preko spleta. Facebook – kako ga prenesti, se registrirati, urediti profil. ❖ Varnost na Facebooku ❖ Iskanje in dodajanje prijateljev, pošiljanje sporočil in nalaganje fotografij, videov. INSTAGRAM - kako ga prenesti, se registrirati, urediti profil. ❖ Varnost na Facebooku ❖ Iskanje in dodajanje prijateljev, pošiljanje sporočil in nalaganje fotografij, videov. SKYPE – kako ga prenesemo, se registriramo. ❖ Iskanje in dodajanje stikov. ❖ Klicanje in komuniciranje s stikom.	- Pozna aplikacije s pomočjo katerih lahko samostojno komunicira. - Varno uporablja različne aplikacije za komunikacijo. - Zna samostojno komunicirati preko različnih kanalov.

SKLOP 6: ZABAVALA

VSEBINA	FORMATIVNI CILJI
- Aplikacije, ki omogočajo zabavne vsebine. Youtube – iskanje in predvajanje skladb, ustvarjanje albumov, seznamov predvajanja. - Deljenje ljube skladbe preko socialnega omrežja. - Igre – iskanje ustrezne igre, prenos in registracija. SHAZAM – aplikacija za prepoznavanje glasbe.	- Pozna aplikacije, ki mu ponujajo zabavo. - Zna poiskati željeno skladbo, jo predvajati, dodati med priljubljene. - Skladbo, ki mu je všeč, zna deliti med prijatelje na socialnih omrežjih. - Išče in varno prenaša različne igre. - Zna se registrirati in zagnati igro. - Zna prepoznati in poiskati nepoznane skladbe.

SKLOP 7: NAKUPOVANJE IN PRODAJA PREKO SPLETA

VSEBINA	FORMATIVNI CILJI
- Spletne strani, ki omogočajo nakupovanja – Mimovrste.com, Merkur, MTehnika, Bolha.com, Nepremičnine.net, Avto.net. CENEJE.SI – spletna stran, kjer lahko preverimo, katera trgovina ponuja izbrani izdelek po najugodnejši ceni. - Prodaja stvari, izdelkov – kako napisati in objaviti prodajni oglas.	- Pozna spletne strani, ki omogočajo prodajo in nakupovanje stvari, izdelkov. - Zna preveriti, kje mu izbrani izdelek ponujajo najceneje. - Varno izvede spletni nakup. - Zna oddati prodajni oglas.

SKLOP 8: E-STORITVE IN SPLETNO BANČNIŠTVO

VSEBINA	FORMATIVNI CILJI
- Osnovne informacije in seznanitev z delovanjem ter uporabo e-storitev. - Iskanje spletnih naslovov za določene e-storitve. - Registracija za uporabo e-portalov. - Obrazci. - Oddajanje vlog. - Aplikacija za elektronsko bančništvo. - Kvalificirano digitalno potrdilo. - Prednosti spletnega bančništva in njegove pasti. - Plačevanje položnic in ostale storitve. - QR koda in za kaj jo uporabljamo.	- Pozna različne portale, ki omogočajo dostop do e-storitev. - Zna se registrirati in brskati po portalih za e-storitve. - Zna poiskati ustrezen obrazec in ga oddati. - Pozna spletno bančništvo, njegove prednosti in pasti. - Varno uporablja spletno bančništvo in posluje preko njega. - Pozna uporabnost in namen QR kode.

5. UPORABA SODOBNIH TEHNOLOGIJ PRI STAREJŠIH

V današnjem času nas informacije dosegajo z neverjetno hitrostjo in je dostopnost do podatkov praktično takojšnja. Ker digitalizacija postaja vedno bolj pomembna in ključna za vsakdanje življenje, je pomembno, da tovrstne veščine usvojijo tudi starejši, saj bi jim poznavanje in uporaba le-teh popestrila in olajšala življenje. Starejši v sodobnih tehnologijah vidijo predvsem slabe plati – pa ne zato, ker bi jih te dejansko nudile ampak zato, ker se z njimi ne znajo rokovati, ker je ne poznajo in jim je tuja. Zato je na mlajših generacijah odgovornost, da se spoprimejo s problemom in tudi starejšim približamo tovrstne naprave ter jim s tem posledično tudi prikažemo pozitivne plati njihove uporabe.

Ob prehodu v tretje življenjsko obdobje se številni srečajo s občutki in situacijami, ki jih ne poznajo. Številni izgubijo vsakdanji socialni stik, kar naenkrat imajo preveč prostega časa, ki ga ne vedo izkoristiti, kar v številnih primerih vodi v osamljenost, depresijo in posledično v številne druge bolezni.

S podaljševanjem življenjske dobe ostajajo ljudje tudi ob upokojitvi še vedno v dokaj zdravi fizični in psihični formi. Poznavanje spleta in njegovih prednosti mu lahko omogoči, da preživljanje prostega časa, ki ga ima v tistem obdobju več, izkoristi za izobraževanje, zabavo ali kaj drugega. Svetovni splet ponuja vedno več vsebin, ki so namenjene starejšim, med drugim lahko najdejo pomembne informacije o zdravju in preprečevanju določenih bolezni. Uporaba IKT je tudi odlična priložnost za vse tiste, ki zaradi takih ali drugačnih razlogov niso mobilni in so odvisni od prevoza. S pomočjo spleta lahko opravijo različne storitve od nakupovanja in plačevanja položnic do posveta z osebnim zdravnikom na daljavo. Splet jim omogoča, da se zabavajo, poslušajo svojo najljubšo glasbo, ki je današnje radijske postaje ne predvajajo več, klepetajo s prijatelji, sorodniki ali se kratkočasijo z igranjem iger. (Kokalj 2008: 29-32)

6. UČENJE VEŠČIN UPORABE SODOBNIH INFORMACIJSKO KOMUNIKACIJSKIH TEHNOLOGIJ

Strah pred nečim novim je nekaj povsem običajnega. Ljudje se bojimo vsega, česar ne poznamo, kar nam je tuje. Vendar se ne bojimo samo nepoznanega, bojimo se tudi, kako bodo naše nepoznavanje in neznanje sprejeli drugi. Pri učenju veščin uporabe sodobnih tehnologij pa je pri starejših prisoten še sram, saj jim je neprijetno in nelagodno ob misli kako nevešči so, v primerjavi z mlajšimi generacijami.

Strah in sram pred neznanjem in nepoznavanjem sodobnih tehnologij pri starejših je pogosto tudi glavni razlog zakaj se ne odločajo za učenje tovrstnih veščin.

Ravno zato morajo biti pristopi pri približevanju sodobnih tehnologij starejšim skrbno načrtovani in preiščeni. Načrtovanje učenja in podajanje znanja mora biti postopno, strpno predvsem pa bolj ali manj individualno.

Vsaka oseba je individuum in vsak posameznik ima lastno predznanje in dojemanje novega znanja. Individualno učenje je tako v tem primeru najbolj učinkovito in primerno, saj se starejši različno odzivajo na novo pridobljene informacije in je usvajanje znanja za posameznika tako bistveno bolj učinkovito, kot bi bilo v skupini.

Starejši, ki se prvič soočajo s sodobnimi napravami zahtevajo čas, obilo potrpežljivosti, vztrajnosti pri prenosu znanja predvsem pa potrebujejo veliko spodbude in motivacije. Ravno zato ni vsak, ki obvlada rokovanje s tehnološkimi napravami tudi primeren prenašalec znanja.

Učenje mora biti preprosto, zabavno, hkrati pa mora vsebovati številne ponovitve. Pristop do učenja starejših zahteva jasnost, strpnost in vztrajnost. Ključnega pomena je, da se med starejšim, ki se uči in tistim, ki znanje podaja, stke prijateljski odnos, da mu starejša oseba zaupa, in da se ob njem počuti varno. Zaupanje in dober odnos sta namreč pri tako kompleksnem učenju, kot je za starejše uporaba digitalnih tehnologij, ključnega pomena. Ob takem odnosu bo starejša oseba bistveno zmanjšala, če ne celo izgubila, občutek strahu in sramu pred neznanim področjem učenja.

Jezik, ki ga pri prenosu znanja uporabljamo mora biti preprost. Izogibati se je potrebno izrazoslovju, ki v starejših vzbuja strah in nejasnost. Zavedati se moramo, da je učenje uporabe sodobnih tehnologij že samo po sebi kompleksno, in da bi uporaba zahtevnega računalniškega izrazoslovja pri starejših naredila več škode kot koristi. Pomembno je da je

učenje naravnano preprosto in ponazarjano s konkretnimi primeri.

Starejšim, ki se s sodobno tehnologijo rokujejo prvič, je potrebno, še pred začetkom učenja njene uporabe predstaviti kaj tehnologija sploh je, kaj ponuja in jih že v predstavitvi navdušiti in motivirati.

Ključno je, da starejši informacijsko komunikacijsko tehnologija spoznajo kot koristno in pomembno orodje za vsakdanje življenje, ki omogoča številne aktivnosti za preživljanje prostega časa, ohranjanje socialnega stika, pridobivanje številnih informacij in nenazadnje tudi zabavo.

Pomembno je, da v vsakem posamezniku, ki se odloči za učenje veščin uporabnosti tehnologije, najdemo vzgib, ki ga bo motiviral pri učenju in pridobivanju novega znanja.

Delo s starostniki samo po sebi zahteva človeka z veliko mero empatije, solidarnosti in potrpežljivosti. Ravno zato pri tovrstnem učenju ne more sodelovati vsak.

Ključnega pomena je, da je oseba, ki predaja znanje starejšemu potrpežljiva, vztrajna in razumevajoča. Prostovoljna in nesebična pomoč starejšemu, da spozna in nenazadnje tudi zna uporabljati sodobne tehnološke pripomočke zahteva ogromno truda, časa in volje.

7. VSEŽIVLJENJSKO UČENJE

Vseživljenjsko izobraževanje in učenje sta vse pomembnejša dejavnika razvoja posameznika in družbe kot celote. Potrebe po stalnem izpopolnjevanju in pridobivanju novega znanja in veščin iz lastnega interesa, zaradi zahtev dela ali formalnega izobraževanja so tako v Evropi kot v Sloveniji v porastu in se nenehno spreminjajo.

Koncept vseživljenjskega učenja se nanaša na potrebo po stalnem izobraževanju in izpopolnjevanju ter dopolnjevanju obstoječega znanja. Temelji na kulturi vseživljenjskega učenja, ki motivira posameznika, da se stalno in sistematično izobražuje ter usposablja vse svoje življenje. V Memorandumu o vseživljenjskem učenju, ki ga je pripravila Komisija evropske skupnosti, je vseživljenjsko učenje opredeljeno kot »vseobsegajoča in trajna učna aktivnost za izboljševanje znanja, spretnosti in veščin, ki jih posameznik potrebuje za aktivno državljanstvo, socialno povezanost ter zaposljivost.« Učenje je vseživljenjski proces, ki je enako pomemben v vseh obdobjih človekovega življenja. Učimo se hoditi, govoriti, voziti kolo, igrati karte, ravnati z vrtnim strojem, delati na računalniku ali voditi podjetje.

Učenje torej ni le pridobivanje znanja, spretnosti in navad, ampak pomeni stalno spreminjanje posameznika. Tako tudi končni cilj izobraževanja ni pridobitev znanja, ampak sprememba vedenja. Učenje bi torej lahko opredelili kot vsako dejavnost, naj si bo namerna ali nenamerna, s katero posameznik spreminja samega sebe.

Ko govorimo o učenju in izobraževanju odraslih, se najprej srečamo s pojmom odraslosti, ki ni povsem jasen. Kdaj je človek odrasel? Ali takrat, ko dopolni 18 let? V izobraževanju je pojem odraslosti povezan s pojmom zrelosti. Poznamo vsaj 4 vrste zrelosti in sicer:

- **biološka zrelost** s katero mislimo na zrelost človekovih organov;
- **psihološka zrelost**, s katero razumemo optimalno delovanje motorike in psihomotorike ter zmožnost presojanja in nadziranja čustev;
- **socialna zrelost**, ki se odraža v odnosih z ljudmi in se izkazuje v čustvenem ravnotežju, občutku za realnost, prožnost in prilagodljivost;
- **poklicna zrelost**, s katero označujemo zmožnost za pravilno izbiro poklica.

Človeške možgane sestavlja približno 1000 milijard celic, od tega je 100 milijard živčnih

celic - nevronov, ki so pomembni za učenje. Vsak dan od mre veliko nevronov, vendar se z uporabo razvijajo nove povezave in nasprotno, ob slabšem delovanju možganskega tkiva le to hitreje propada. Tako lahko prav z učenjem ohranjamo in celo povečamo gostoto povezav-sinaps med nevroni, ki so ključnega pomena za ohranjanje duševne in intelektualne čilosti. To pa pomeni, da z leti prav zaradi gostote povezav med nevroni in izkušenj sposobnosti za učenje celo naraščajo. Sicer pa so za učenje pomembne predvsem tri vrste lastnosti, in sicer:

- **senzorične lastnosti;** stanje čutil, splošni nivo telesne energije, telesna kondicija, hormonsko ravnoesje; Te sposobnosti s staranjem upadajo in se manifestirajo predvsem v daljšanju reakcijskega časa, upadanju fizične moči in hkrati vplivajo tudi na to, da posameznik podcenjuje svoje sposobnosti za učenje.
- **intelektualno-spoznavne lastnosti;** sposobnost učenja, učni stil, hitrost in kakovost, mentalna kondicija, mišljenje, spomin. S starostjo upada predvsem hitrost ne pa moč intelektualnega delovanja. Zmanjša se predvsem zmožnost znati se v povsem novih situacijah, ki niso v skladu z prejšnjimi izkušnjami ali so z njimi celo v nasprotju. Odrasli si ravno tako dobro zapomnijo stvari kot mladi, lažje pa si zapomnijo logične in smiselne vsebine. Tako kakovost učenja pri mnogih odraslih celo narašča. Tisti, ki trdijo, da se težje učijo se morda res, toda predvsem zaradi slabo razvitih učnih navad in slabe mentalne kondicije, kajpak ob predpostavki, da so njihove senzorične lastnosti normalno delujoče.
- **emocionalno-motivacijske lastnosti;** emocionalna stabilnost, izoblikovani motivi, konstantno vedenje, sprejemanje konfliktov kot del vsakdana, prevzemanje odgovornosti, intenzivni interesi, vztrajnost. Vse te lastnosti pa pozitivno prispevajo k učenju. Odrasli so po vseh raziskavah sodeč bolj pripravljeni »zares« učiti, pri učenju so bolj motivirani, vztrajnejši in dobro vedo kaj želijo z učenjem doseči. Ne učijo se za ocene, temveč zaradi znanja samega. Temu pravimo tudi notranja motivacija, ki je veliko močnejša kakor zunanja, kajti če zunanji motivatorji nenadoma izginejo, izgine tudi zagnanost za učenje. Prav tako se veliko bolj zavedajo vrednosti časa in drugih sredstev, ki jih vlagajo v učenje oz. usposabljanje, zato so tudi bolj kritični do kakovosti izobraževalnih dogodkov, ki se jih udeležujejo. Intelektualne sposobnosti z leti pri zdravem človeku ne upadajo. Resda upadajo fizične in senzorične sposobnosti, ki lahko v nekaterih primerih povzročijo tudi težave pri sprejemanju znanja, še zlasti, če so prizadeta čutila.

Sposobnosti za učenje zaradi bogastva izkušenj ter emocionalno-motivacijskih lastnosti, ki jih z leti razvijemo pri odraslih celo naraščajo, krajša pa se reakcijski čas. Splošno prepričanje, da se z leti vse težje učimo, torej ne drži. Če imamo razvite učne navade in smo v primerni mentalni kondiciji, pri učenju ne bomo imeli nobenih težav.

7.1 Razlogi, ki starejše ženejo k novemu znanju

Odrasli se za izobraževanje odločajo iz najrazličnejših nagibov. Žene jih radovednost, želja po navezovanju novih stikov, želja, da bi preizkusili novo znanje. Pri odločitvi za izobraževanje lahko botruje tudi več motivov skupaj. Maslow celo pravi, da ima človek hkrati potrebo po znanju in strah pred neznanjem, ki izvira predvsem iz slabih izkušenj. Navadno pa lahko odločitev odraslih za izobraževanje razdelimo vzdolž treh glavnih motivov:

- Nekateri odrasli so usmerjeni predvsem k cilju; ti si izberejo določen cilj, ki ga skušajo z izobraževanjem doseči, na primer odpraviti težave v družini, povečati ugled, pridobiti nov socialni status ali zgolj zaslužiti več denarja. Prevladujejo torej zunanji motivi.
- Odrasli učenci usmerjeni k dejavnosti se odločijo za izobraževanje predvsem zaradi dejavnosti same in ne toliko zaradi pridobitve novega znanja. To so lahko odrasli, ki nimajo veliko socialnih stikov, so osamljeni in z izobraževanjem želijo navezati nove stike.
- Odrasli, ki so usmerjeni v učenje pa se odločajo za izobraževanje predvsem zaradi osebne rasti in pridobitve novega znanja. Takšni posamezniki navadno izkoristijo sleherni čas za učenje. Pri njih prevladuje notranji motiv oziroma želja po odkrivanju neznanega. To so najboljši in hkrati tudi najzahtevnejši učenci.

8. NAČINI PRIDOBIVANJA ZNANJA

Strategij in pristopov za sodelovanje s starejšimi je veliko. Ker gre za kompleksno vsebino prenosa znanj in skupino, ki zahteva določene prilagoditve in postopke se ga je načrtovanja potrebno lotiti premišljeno. Najpomembnejša načela, ki jih je potrebno upoštevati pri izobraževanju starejših so:

- **Načelo nazornosti;** vodenje udeležencev do jasnih predstav oz. predstavitev vsebine na jasn in nedvoumen način.
- **Načelo primernost;** izobraževanje mora biti prilagojeno posebnim značilnostim, sposobnostim in potrebam odraslih.
- **Načelo znanstvenosti;** izobraževanje za določeno strokovno področje mora zajemati tehnološki in znanstveni razvoj stroke.
- **Načelo vzgojnosti** pomeni, da izobraževanje posreduje udeležencem tudi vrednote posameznega strokovnega področja.
- **Načelo zavestne aktivnosti** pomeni, da brez aktivnega vključevanja udeležencev izobraževanje ni uspešno.
- **Načelo postopnosti in sistematičnosti** uresničujemo s spoštovanjem načel kot so od lažjega k težjemu, od znanega k neznanemu, od preprostega k zapletenemu.
- **Načelo trajnosti;** vsako izobraževanje vsebuje znanje in spretnosti, ki naj bi jih udeleženci trajno osvojili.
- **Načelo prilagojenosti razvojni stopnji udeležencev** pa pomeni, da je treba izobraževanje prilagoditi predznanju izkušnjam in starosti udeležencev izobraževanja.

V splošnem vse vrste pridobivanja znanja delimo na **interna** in **eksterna** izobraževanja, izpopolnjevanja in usposabljanja. Interna pridobivanja znanj izvajamo znotraj neke organizacije, eksterna pa izven neke organizacije. Pri pridobivanju znanja odraslih ločimo naslednje oblike:

- **samostojno izobraževanje** (samoizobraževanje), izpopolnjevanje in usposabljanje.
- **Individualno izobraževanje** (izobraževanje prilagojeno posamezniku in njegovim lastnim željam in potrebam).
- **timsko izobraževanje**, izpopolnjevanje in usposabljanje, ki se torej izvaja v timih, ki sledijo enakim ciljem.
- **skupinsko izpopolnjevanje in usposabljanje** (skupina ljudi, ki nima enakih ciljev)
- **kombinirane** oblike izobraževanja, izpopolnjevanja in usposabljanje.

V našem modelu, ki smo ga izvedli, smo se za odločili za individualno in kombinirano obliko izobraževanja. Zastavili smo si cilj, da bomo izobraževanja izvajali tako, da bo skupina udeležencev vsebovala sorazmerno število starejših, ki se bodo učili usvajati sodobno tehnologijo in tistih, ki jim bodo pri tem pomagali, torej prostovoljcev.

Za učinkovito učenje je najprej potrebno pridobiti ustrezno število prostovoljcev, ki so usposobljeni za delo s starejšimi. Potrebno je, da imajo določeno znanje in poznavanje digitalnih tehnologij in orodij, predvsem pa, da imajo lastnosti, ki so ključne pri delu s starejšimi.

Pomembno je, da je prostovoljec oseba, ki ima veliko mero empatije, potrpežljivosti, vztrajnosti, predvsem pa da ga veseli delo s starejšimi.

Vzpostavi se mreža usposobljenih prostovoljcev, ki skupaj s starostniki oblikuje skupino za učenje in pridobivanje veščin uporabe sodobnih tehnologij. Skupina se poskuša oblikovati tako, da vsak prostovoljec sodeluje z enim starejšim. Mentor vodi celotno skupino skozi posamezne sklope, pri čemer vsak prostovoljec pomaga pripadajočemu starejšemu pri sledenju navodil in usvajanju znanja in informacij.

Znotraj skupine se po zaključenem posameznem sklopi tvori konstruktivna diskusija, izmenjava mnenj in izkušenj. Ves čas druženja je pomembna motivacija in spodbuda tako s strani mentorja kot tudi prostovoljcev. Pomembno je, da se starejši počutijo dobro, da so za svoje dosežke pohvaljeni ter da se jih ves čas spodbuja.

Ko starejši pridobi določeno znanje uporabe digitalnih tehnologij se lahko poučevanje in komunikacija preseli na splet. Sodobna tehnologija in splet danes omogočata številne aplikacije, preko katerih se lahko srečujemo, komuniciramo in učimo na popolnoma enak način kot fizično znotraj skupine, brez da bi bilo treba oditi iz udobja domačega fotelja.

Aplikacije kot so Skype, ZOOM, Lifestorm so le nekatere izmed mnogih, ki nam omogočajo, da se s pomočjo spleta povežemo s točno določeno osebo ali skupino ljudi in se z njimi pogovarjamo preko videoklica. Na tak način se lahko izvajajo številne delavnice, usposabljanja, ki predstavljajo popolnoma enakovredne aktivnosti tistim, ki se odvijajo fizično, brez uporabe tehnologije.

8.1 Učenje na daljavo

Svetovni splet, kljub nekaterim slabih platem, prinaša tudi številne pozitivne učinke. Med drugim prinaša nova znanja in dogodivščine. Nekatere izmed teh so tudi zelo koristne za starejše, saj po nova znanja ni potrebno hoditi na tečaje, da bi usvojili določeno veščino. Prednosti uporabe učenja na daljavo so številne, med njimi so najpomembnejše:

1. ***Učite se takrat, ko vam ustreza.*** Urnik učenja si lahko prilagodite glede na svoje vsakdanje obveznosti, kar zmanjša negotovanje glede pomanjkanja časa in posledično poveča motivacijo in storilnost pri samem učenju.
2. ***Nizka cena v primerjavi s fizičnimi ustanovami.*** Številna ustanove in podjetja, ki ponujajo različne tečaje in usposabljanja so v veliki večini precej draga in posledično manj dostopna. Cena namreč v veliki meri vpliva na odločitev po učenju in pridobivanju novega znanja.
3. ***Druženje in izmenjava izkušenj.*** Med tečajniki se pogosto oblikuje spletna skupnost, ki omogoča deljenje izkušenj in dodatnih znanj. Na tak način se ljudje s skupnim interesom povezujejo, nadgrajujejo svoje znanje in ga med sabo izmenjujejo.

Sodobna tehnologija s pomočjo interneta v današnjem času omogoča številne aplikacije in platforme, ki jih lahko uporabljamo za učenje določene veščine na daljavo.

Preko njih se lahko učimo novega jezika, uporabe in rokovanja z različnimi računalniškimi programi, orodji, lahko se naučimo kako zmontirati fotografijo, video ali celo film. Vsi ti programi so prosto dostopni na spletu. Nekateri med njimi so brezplačni, tisti naprednejši pa tudi plačljivi.

Številne spletne strani ponujajo najrazličnejši nabor področij, ki ga posameznik želi izboljšati ali se o njem podučiti. Na teh straneh lahko starejši najdejo praktično vse – od umetnostne zgodovine do programiranja in fotografiranja, usposabljanja in izpopolnjevanja računalniških programov. Lahko bi rekli, da ponujajo vse področja, ki bi se jih starejši želeli naučiti ali jih zgolj izpopolniti. Med poplavo spletnih strani in platform bi izpostavila dve, ki sta izjemno preprosti za uporabo, sta brezplačni in ponujata širok spekter znanj.

8.2 Spletne platforme in njihova uporabnost

Duolingo

Gre za mobilno aplikacijo, ki uporabnikom omogoča uče nje poljubnega oziroma željenega jezika. Na voljo je tako uporabnikom androida kot tudi iOS sistema. Aplikacija omogoča, da se uporabnik že na začetku opredeli kakšno je njegovo predznanje nekega jezika, določi namen učenja in stopnjo, ki želi usvojiti. Na izjemno preprost in zabaven način se lahko vsak nauči katerega koli jezika. Učenje jezika se na nek način prepleta z mobilno igro, kar postavi tovrstno učenje, ki je po navadi veljalo ko naporno in zapleteno, v neke druge, zabavnejše dimenzije. Uporabnik učenje in napredovanje prilagaja svojim zmognostim. Prenos in uporaba aplikacije je v osnovi brezplačna in ne zahteva nobenih obveznosti do uporabnika.¹

¹ <https://www.duolingo.com/>

1. Facebook Blueprint

Je Facebookova lastna platforma, ki uporabnika uči o Facebooku in Instagramu, dvema zelo pogosto uporabljenima orodjema za komuniciranje in zabavo. Uporabnik izbere željeno področje, ki ga želi usvojiti oziroma nadgraditi, aplikacija pa ga vodi in usmerja k željenemu cilju. Primerna je tako za začetnike, ki določeno znanje usvajajo na novo ali izkušenim poznavalcem, ki želijo svoje veščine nadgraditi in izpopolniti. Uporaba platforme za osnovne potrebe je brezplačna in preprosta.²

2. OpenSesame

Gre za platformo, ustanovljeno leta 2011, ki svojim uporabnikom omogoča številne spletne tečaje. Odzivnost platforme je odlična, preko spletne klepetalnice je ta zgolj 15 sekund, preko elektronske pošte pa približno 15 minut. Platforma ponuja enega najboljšejših katalogov učnih tečajev, ki uporabnikom pomagajo na skoraj vsakem koraku in jim nudijo izobraževanja na najrazličnejših področjih. Ponujajo več kot 20.000 tečajev v različnih oblikah in jezikih. S pomočjo kataloga lahko posameznik ali organizacija najde ustrezen tečaj, ki ga želi opraviti. Uporaba platforme je plačljiva, uporabnik pa lahko sam izbere kakšen način plačevanja mu najbolj ustreza. Plača lahko bodisi mesečno naročnino, lahko zakupi določeno količino tečajev, ki jih želi usvojiti, lahko pa plačuje po porabi. Cena tečajev je odvisna od števila uporabnikov.³

² <https://www.facebook.com/business/learn>

³ <https://www.opensesame.com/>

3. CodeAcademy

Je spletna platforma, ki ponuja brezplačne spletne vsebine za vse programerske navdušence. Uporabnikom, ki se odločijo za izobraževanje na tovrstni platformi omogočajo, da se naučijo računalniškega kodiranja v kar 12 različnih programskih jezikih, kot so Java, HTML, JavaScript, Python in številni drugi.⁴

4. Udemy

Gre za platformo, ki na svoji spletni strani ponuja najširši nab or tem z več kot 130.000 spletnimi tečaji. Preko platforme lahko uporabnik izbira med različnimi kategorijami spletnih tečajev kot so Oblikovanje, Trženje, IT in programska oprema, Poslovno, Osebni razvoj in številnimi drugimi. Nekateri tečaji so brezplačni, veliko pa jih je na voljo po izjemno ugodnih cenah. Platforma pa pogosto omogoča tudi raznovrstne akcijske ponudbe in znižanja posameznih spletnih tečajev.⁵

⁴ <https://www.codecademy.com/>

⁵ <https://www.udemy.com/>

5. YouTube

Gre za brezplačno spletno platformo, ki uporabnikom omogoča neverjetno širino pridobivanja znaj. Številni ga poznajo kot spletno stran, ki omogoča poslušanje najljubše glasbe, omogoča pa tudi veli več kot samo to. Platforma vsebuje številne avdio posnetke, preko katerih lahko vsak usvoji kakršno koli znanje na primer: *Uporabnik bi rad izboljšal svoje znanje uporabe Microsoft Worda. YouTube omogoča uporabnikom, da v iskalnik vnesejo željeno stvar, ki jo želijo usvojiti, brskalnik poišče vsebino na željeno temo, uporabnik pa med priporočenimi vsebinami poišče najustreznejšo.* YouTube platforma, ki je popolnoma brezplačna in zelo preprosta za uporabo.⁶

⁶ <https://www.youtube.com/>

9. OCENA MODELA IN NJEGOVE IZVEDBE

Ko smo se na LAS Prlekija odločili za sodelovanje v projektu Pametne vasi za jutri in se zavezali, da bomo v okviru operacije izvedli model **Digitalna tehnologija na podeželju – Mreža za uporabo digitalnih tehnologij**, so bila naša pričakovanja velika, saj nas dandanes informacije dosegajo z neverjetno hitrostjo in je dostopnost do podatkov praktično takojšnja. Mladi z uporabo digitalnih tehnologij nimamo nobenih težav, starejši pa se zaradi nepoznavanja uporabnosti teh tehnologij velikokrat počutijo nemočne in zapostavljene.

Ker digitalizacija postaja vedno bolj pomembna in ključna za vsakdanje življenje, smo v LAS Prlekija verjeli, da bi se starejši z veseljem vključili v aktivnosti s pomočjo katerih bi jim približali uporabo modernih tehnologij jih z njo tudi spoprijateljili.

Sam model je bil zasnovan tako, da bi pridobili prostovoljce, mlade, starejše in brezposelne, ki bi pridobili ustrezno znanje iz področja digitalne pismenosti in bi kasneje to znanje prenašali naprej na starejše. Sprva bi se oblikovale skupine, znotraj katerih bi potekal prenos znanj in digitalno opismenjevanje starejših, kasneje pa bi se ta mreža širila preko prostovoljcev v njihovo lokalno skupnost.

V začetku leta 2020 smo začeli aktivno pripravljati gradivo za izvedbo delavnic, pridobivati prostovoljce in ustrezne pogoje, ki bi nam omogočili, da bi izvajanje potekalo čimbolj kakovostno in prijazno naši ciljni skupini, starejšim.

Že pri sami pripravi smo naleteli na številne ovire, ki si jih v času, ko smo projekt pripravljali nismo niti zamišljali, kaj šele predstavljali. Odziv lokalne skupnosti je bil namreč izjemno slab. Veliko težav smo imeli že s samim pridobivanjem prostovoljcev, da ne omenjamo, kako slab odziv je bil s strani starejših, kot glavne ciljne skupine. Vse skupaj je pozneje otežila še epidemija, ki je preprečila, da bi se aktivnosti znotraj digitalnega opismenjevanja sploh lahko izvajala.

Čeprav je epidemija na eni strani močno poglobila in razgalila problematiko digitalne nepismenosti na starejših, odziva, ki smo ga pričakovali po koncu epidemije nismo dosegli. Osamljenost, nepoznavanje uporabe digitalnih tehnologij in posledično nezmožnost komuniciranja s svojci in sorodniki, slaba dostopnost do informacij in drugih podatkov pri starejših ni zbudila večjega zanimanja in želje po pridobivanju novega, tovrstnega znanja. Kljub vsemu, smo uspeli pridobiti nekaj uporabnikov, ki so se z veseljem udeleževali aktivnosti, vezanih na model in digitalno usposabljanje.

Na terenu opazamo, da starejši nimajo želje po pridobivanju tovrstnega znanja, saj so prepričani, da lahko brez tega shajajo podobno, kot so shajali do sedaj. V veliki meri težavo predstavlja neustrezna infrastruktura, ki bi starejšim omogočila tovrstno rabo. Marsikdo namreč v hiši oziroma stanovanju ne uporablja telekomunikacijskih paketov, ki bi jim omogočil dostop do interneta, zato se jim učenje tovrstnih stvari zdi neuporabno oziroma nepotrebno. Nizke pokojnine in večinoma kmečko, manj izobraženo prebivalstvo, bi si z majhnimi mesečnimi dohodki težko privoščilo dostopnost do spleta, kar posledično vodi v slabo digitalno pismenost večine starejših prebivalcev LAS Prlekija. Veliko oviro jim predstavljajo tudi visoke cene tovrstnih naprav, ki so za večino prebivalcev cenovno težko ali celo nedostopna.

Starejši, ki so se udeležili delavnic, so v večini imeli neke osnove uporabe sodobnih tehnologij že od prej. Delavnic so se udeležili zato, ker so svoje znanje želeli nadgraditi, izboljšati, nekateri pa usvojiti čisto na novo. Opažamo, da se ljudje tovrstnih aktivnosti ne udeležujejo ker bi jih bilo strah, kot smo sprva predvidevali ampak zato, ker jih digitalizacija, tehnologija in naprave povezane s tem preprosto ne zanimajo.

Ugotavljamo, da je pristop, ki smo ga uporabili pri naših aktivnostih – majhne skupine, kjer ima vsak uporabnik svojega mentorja oziroma učitelja – pravi. Na tak način se lahko mentor popolnoma posveti uporabniku, hitrost učenja prilagodi posamezniku in ga hkrati opazuje pri usvajanju in uporabi pridobljenega znanja. Tudi uporabniki so povedali, da jim je tovrsten način všeč, in da je to edini način, da starejši, popolnoma izgubljeni v svetu tehnologije, usvojijo znanje, ki je mlajšim generacijam nekaj povsem normalnega in vsakdanjega.

Čeprav si večina uporabnikov želi več tovrstnih aktivnosti, ne le zaradi pridobivanja znanja, ampak tudi zaradi druženja, zabave in izmenjevanja izkušenj so prepričani, da bi odziv širše lokalne skupnosti bil zelo majhen oziroma slab.

Ugotavljamo, da je celoten model zasnovan zelo dobro, da bi v primeru odziva, kot smo ga pričakovali v času, ko smo projekt pripravljali, dosegli neverjetno pozitivne rezultate. Težavo opazamo predvsem v strukturi prebivalstva na območju LAS Prlekija, namreč mlajši starejši, do starosti približno 70 let, so še večji uporabe digitalnih naprav, starejši nad 70 let pa ne čutijo potrebe, da bi tovrstno znanje pridobili oziroma osvojiti.

10. ZAKLJUČEK

Delež starejših odraslih, ki se v družbi udeležujejo organiziranega izobraževanja je sorazmerno majhen (Van der Kamp in Scheeren 1997:149)

Ovire oziroma dejavniki, ki starejše odvrčajo od izobraževanja so predvsem oddaljenost od lokacije izobraževanja, težave, povezane s samim učenjem (slediti skupini, zapomniti si snov) in s tem posledično povezani psihološki dejavniki kot so strah in pomanjkanje podpore s strani ožjih družinskih članov. Pomembno vlogo pa igrajo tudi druge ovire kot so zdravstvene težave, težave s sluhom ter najpomembnejše, pomanjkanje informacij o posameznih izobraževanjih in ponudbah.

V celotnem izvajanju projekta smo ugotovili, da so med starejšimi zelo velike razlike. Tisti starejši, ki se izobražujejo bistveno lažje premagujejo življenjske ovire, so motivirani in imajo neverjetno željo po novem znanju in usvajanju novih veščin. Velika večina starejših pa odklonilno gleda na vsakršno izobraževanje, sploh pa izobraževanja vezana na usvajanje digitalne pismenosti. Kljub zavedanju, da je digitalizacija in uporabnost sodobnih tehnologij postala skorajda nujna so pri večini odklonilna stališča do tovrstnih izobraževanj globoko zakoreninjena in povezana s stereotipi o izobraževanju v starejšem starostnem obdobju.

Raziskave kažejo, da se bo število starostnikov v Sloveniji kmalu potrojilo. Naš cilj je, da jim s pomočjo pridobivanja znanja o uporabi digitalnih tehnologij, ki so dandanes vedno bolj pomembne omogočimo, da čim dlje ostanejo samostojni in neodvisni v krogu svoje skupnosti.

Ob pogledu nazaj, na celoten projekt, model, vezan na LAS Prlekija in aktivnosti, ki smo jih v tem času izvedli ugotavljamo, da smo v časih, ki nam niso bili najbolj naklonjeni naredili velik premik. Čeprav končne številke in rezultati ne kažejo zanimanja, ki smo ga pričakovali smo zadovoljni z vpogledom v razmišljanje starejšega prebivalstva, ki smo ga pridobili tekom zbiranja informacij in uporabnikov.

Še do pred kratkim smo bili prepričani, da si starejši želijo spoznati digitalne naprave in se naučiti rokovati z njimi, a da jih pri tovrstnem koraku ovira strah. Po vseh naporih, zbiranju podatkov in informacij, potrebnih za izvedbo modela, pa ugotavljamo, da glavne vloge ne igra strah ampak nezanimanje oziroma prepričanje starejših, da tovrstnega znanja ne potrebujejo.

Kljub vsemu se na tej točki poraja vprašanje, če je prepričanje, da tovrstnega znanja ne potrebujejo dejansko prisotno ali gre zgolj za dejstvo, da si infrastrukture in pripomočkov, ki bi jim uporabo sodobnih naprav omogočilo marsikdo sploh ne more privoščiti. Struktura starejšega prebivalstva na območju LAS Prlekija je v večini iz kmečkega, nižje izobraženega prebivalstva, ki si z nizkimi mesečnimi prihodki težko privoščijo naprave, ki bi jih povezale s svetom.

Model Digitalna tehnologija na podeželju – Mreža za uporabo digitalnih tehnologij smo v operaciji Pametne vasi za jutri najprej zasnovali in kasneje v pilotni obliki tudi izvedli. Sama izvedba je bila zelo okrnjena zaradi višje sile, ki jo je povzročila pandemija korona virusa Covid-19. Ne glede na to veliko oviro smo uspeli z izvedbo preizkusiti zasnovan model v realnem življenju, pri čemer smo nekatere sprva zastavljene parametre prilagodili. Iz celotnega procesa smo osvojili precej novih spoznanj, ki bodo služila pri nadaljnjem delu na tem področju. Model mreže za uporabo digitalnih tehnologij na podeželju je smiselno nadgraditi in preizkusiti tudi v drugih okoljih. Končen rezultat je odvisen vsaj od treh ciljnih skupin, ki vstopajo v ta model:

- usmerjevalci/animatorji mreže
- prostovoljci in
- uporabniki.

Vsakokratni preizkus modela bo verjetno prinesel različne rezultate v različnih okoljih. Zagotovo pa bodo vsem skupna spoznanja, ki izhajajo iz preizkušenega modela v tej operaciji:

- Prevladujoča ovira pri uporabi digitalnih tehnologij med starostniki ni strah pred tehnologijami. Pomembnejša ovira od tega je občutek, da tehnologij starostniki ne potrebujejo. Starostniki neradi spreminjajo utečene življenjske navade, katere jim dajejo življenjsko rutino in določeno kvaliteto življenja, na katerega so se navadili.
- Mladi ljudje, prostovoljci potrebujejo močnejšo animacijo, ki naj traja daljše obdobje in poglobljen, sistematičen pristop. V večji meri bi morali tovrstno animacijo, s katero pri mladih krepimo sočutje in skrb za starejše generacije, podajati sistematično že v vzgojno izobraževalnem procesu na nižji stopnji. Na ta način bi postalo prostovoljstvo

na področju podajanja tehnoloških znanj pogostejša oblika medgeneracijskega sodelovanja.

- Na sistemski ravni je potrebno oblikovati stalno podporo hitrejšemu digitalnemu opismenjevanju in širitvi praktičnih vidikov uporabe digitalnih tehnologij na podeželju. Oba pristopa, sistemska podpora skozi ukrepe socialne politike in prostovoljske mreže za uporabo digitalnih tehnologij naj postaneta komplementarna instrumenta za učinkovitejše vključevanje starejših v družbo, za boljše medgeneracijsko sodelovanje in za lažjo dostopnost do storitev vsem ranljivim skupinam.
- Z uvedbo in preizkusom pilotnega modela »Digitalna tehnologija na podeželju – Mreža za uporabo digitalnih tehnologij« smo ugotovili, da se ta model smiselno in zelo učinkovito umešča v širšo platformo »pametnih vasi«, ki dobiva zagon v prihajajočem programskem obdobju 2021-2027. Smiselno se umešča tudi v vseevropski program LEADER/CLLD (lokalni razvoj, ki ga vodi skupnost). Mreže za uporabo digitalnih tehnologij naj postanejo v lokalno prilagojenih različicah stalnica pri uvajanju sodobnih pristopov k razvoju podeželja.

VIRI IN LITERATURA

Martina KOKALJ (2008). Starejši ljudje in telekomunikacijska tehnologija. Ljubljana. Diplomsko delo

Kump S. in Jelenc Krašovec S. Prestari za učenje? Vzorci izobraževanja in učenja starejših. Ljubljana: Pedagoški inštitut, Filozofska fakulteta. 2010.

Ule M. Za vedno mladi? Ljubljana, Fakulteta za družbene vede. 2008.

Susana Agudo-Prado. Uses of Digital Tools among the Elderly. 2012

<https://www.revistacomunicar.com/indice/articulo.php?numero=39-2012-22>

Leopoldo Abad-Alcalá. Media Literacy for Older People facing the Digital Divide: The e-Inclusion Programmes Design. 2014

<https://www.revistacomunicar.com/indice/articulo.php?numero=42-2014-17>

Veronika Zavrtnik, Andrej Kos and Emilija Stojmenova Duh. Smart Villages: Comprehensive Review of Initiatives and Practices. 2018

<https://www.mdpi.com/2071-1050/10/7/2559/pdf>

Krajnc, A.: Metode izobraževanja odraslih, DE, Ljubljana, 1979

<https://informator.arnes.si/lt.php?id=Nh8BAVUOGLMIUkoDBABQVA>

<https://informator.arnes.si/lt.php?id=Nh8BAVQGGIMIUKoDBABQVA>

<https://informator.arnes.si/lt.php?id=Nh8BAVQAGIMIUKoDBABQVA>

<http://tsic-lab.com/nase/podezelje/2019/10/02/samooskrbne/>

<https://www.program-podezelja.si/sl/podezelje-prihodnosti-pametne-vasi>

<https://www.program-podezelja.si/sl/podezelje-prihodnosti-pametne-vasi/252-pametne-vasi-novice/1161-porocilo-o-izvedenem-webinarju-11-srecanja-tematske-skupine-smart-villages-na-poljskem>

https://enrd.ec.europa.eu/enrd-thematic-work/smart-and-competitive-rural-areas/smart-villages_en

<https://www.duolingo.com/>

<https://www.facebook.com/business/learn>

<https://www.codecademy.com/>

<https://www.udemy.com/>

<https://www.youtube.com/>